

©opyright: daar zit kopij in

Wat het auteursrecht betreft, is de grens tussen legaal en illegaal soms heel vaag voor de consument. Zeker in dit downloadtijdperk. Wij proberen duidelijkheid te verschaffen over wat mag en wat niet mag.

DOE DE TEST!

Denkt u dat het zonder toestemming van de auteur, toegestaan is om...

1. Een boek volledig te fotokopiëren?
2. Korte passages uit een boek te fotokopiëren?
3. Een artikel te fotokopiëren voor uw leerlingen?
4. Uittreksels uit een boek op uw website te plaatsen?
5. Een cd te kopiëren om ook over een exemplaar te beschikken voor in de auto?
6. Een kopie te maken van een gekopieerde cd?
7. In het openbaar muziek te beluisteren?
8. Samen met een groep vrienden in uw stadstuintje stukjes van uw favoriete zanger te spelen?
9. Een recent muziekstuk als achtergrondmuziek voor uw website te gebruiken?
10. Een legaal van het internet gedownload muziekstuk via e-mail naar uw broer te sturen?
11. Software te kopiëren voor een vriend?
12. Een foto uit bv. een kunstboek te fotokopiëren in het kader van een cursus?
13. Een foto van iemand anders als illustratie te gebruiken in de brochure van het wijkfeest?
14. Kunstfoto's uit te hangen?

DE ANTWOORDEN vindt u op blz. 15 op het einde van het artikel.

Uit het leven gegrepen... Karine heeft haar eigen website opgesmukt met foto's die ze van het internet heeft geplukt. Enkele maanden later krijgt ze van een auteursrechtenorganisatie het verzoek bijna € 700 te storten, om het ontdoken recht en een boete te betalen. Karine protesteert, maar zelfs de hulp van een advocaat haalt niets uit: betalen moet ze. Karine is geen alleenstaand geval, verre van. Cd's kopiëren, muziek of films downloaden, teksten fotokopiëren..., de meesten onder ons stellen geregeld handelingen die met het auteursrecht te maken hebben en waarvan men zich zou moeten afvragen of men niet eerst toestemming moet vragen. Wij helpen u klaar te zien in wat mag en wat niet mag.

De principes

Auteursrecht: wat is dat?

Auteurs en hun rechthebbenden genieten een zekere wettelijke bescherming voor hun werk: zij hebben zowel vermogensrechten als morele rechten. De vermogensrechten stellen een auteur in staat zijn werk te exploiteren en er inkomsten uit te puren: reproductierecht, publiek mededelingsrecht... De morele rechten beschermen meer de persoon en de integriteit van de auteur: het recht om te beslissen wanneer een werk klaar is om openbaar te worden gemaakt, het recht om als auteur van een werk te worden erkend...

Die auteursrechtelijke bescherming blijft bestaan tot 70 jaar na het overlijden van de auteur, of van de laatste medeauteur als het een collectief werk betreft.

Beschermd waartegen?

Men heeft de toestemming van de auteur (of zijn rechthebbenden) nodig om het beschermde werk:

- te reproduceren (bv. fotokopiëren);
- voor een publiek te brengen (bv. in een discotheek);
- op te nemen (bv. op cd, cassette...);
- via de radio, de kabel of de satelliet te verspreiden;
- te vertalen of aan te passen.

Zijn er uitzonderingen?

Er zijn een aantal gevallen waarin de toestemming van de auteur niet vereist is op voorwaarde dat u het exemplaar van het werk dat u in uw bezit hebt, op wettige wijze hebt verworven:

- een privé-vertoning in de familiekring. Het schoolvoorbeeld is met het gezin of de naasten naar een huurvideo kijken. Over het algemeen moet u het begrip "familiekring" strikt interpreteren (gezin, nauwe verwanten en uw naasten). Ook moet de vertoning kosteloos zijn: de uitzondering geldt dus niet wanneer men bv. een film tegen betaling vertoont voor de leden van een filmclub. Een rechter heeft daarentegen al geoordeeld dat men rusthuisbewoners mag beschouwen als behorend tot dezelfde familiekring;
- een privé-kopie van geluids- en audiovisueel werk. U hebt dus het recht om strikt voor eigen gebruik een kopie te maken van een cd of een film.

Mag het of mag het niet? De praktijk

Cd, dvd, video

Wanneer u een opname koopt op cd, dvd of video, mag u die uiteraard op uw privé-apparaat beluisteren of bekijken. Er mogen zelfs vrienden meekijken of -luisteren, zolang u maar geen toegangsprijs vraagt. Zodra het echter een publieke aangelegenheid wordt en/of het niet langer kosteloos is, moet u vooraf toestemming vragen, ofwel rechtstreeks aan de auteur of zijn rechthebbenden, ofwel – en dat is meer gebruikelijk – aan een instelling die de belangen van auteurs behartigt (SABAM is wellicht de meest gekende naam). Een cd/dvd/video kopiëren mag ook, mits dat voor eigen gebruik is. De wet bepaalt zelfs uitdrukkelijk dat een auteur zich niet kan verzetten tegen "de reproductie van geluidswerken en audiovisuele werken die in familiekring geschiedt en alleen daarvoor bestemd is". Het is dus niet verboden om een cd te kopiëren zodat u ook over een exemplaar beschikt voor in de auto of zodat u iemand van uw familie ermee een plezier kunt doen. Maar het is verboden om een kopie te maken voor vrienden en kennissen, of nog erger om een kopie tegen betaling aan te bieden. Ook een kopie maken van een kopie is ten strengste verboden.

Aangezien de auteurs inkomstenverlies vrezen door al dat gekopieer, laat men u bij de aankoop van apparatuur om kopieën te maken en de aankoop van blanco geluids- en audiovisuele dragers een vergoeding betalen (de fabrikanten storten die door aan Auvibel, de instantie die de auteurs vertegenwoordigt). Die vergoeding bedraagt:

- 3 % van de aankoopprijs voor opneemapparatuur;
- 1,5 % in het geval van een compleet systeem (dus voor opname én ontvangst, bv. hifiketen, minidiskrecorder met cd-speler enz.);
- € 0,10 per uur voor een analoge drager (dus bv. € 0,15 voor een cassette van 90 minuten);
- € 0,23 per uur voor een digitale drager die specifiek bestemd is voor de opname van geluidswerk (cd-r audio, cd-rw audio);
- € 0,12 per cd, schrijfbaar (cd-r) of herschrijfbaar (cd-rw);
- € 0,59 per dvd, schrijfbaar of herschrijfbaar.

Internet

Muziek, en in iets mindere mate films,

ENKELE TARIEFVOORBEELDEN VAN SABAM

Evenement	Oppervlakte van de ruimte	Toegangsprijs (in €)	Te betalen auteursrecht (in €)
U houdt een feest, fuif, bal	minder dan 100 m ² ten minste 200 m ² ten minste 500 m ²	minder dan 0,62 tussen 4,35 en 4,96 tussen 11,17 en 12,40	35,85 166,27 662,49
U organiseert een barbecue, diner	minder dan 100 m ² ten minste 200 m ² ten minste 500 m ²	minder dan 1,25 tussen 3,76 en 5 tussen 11,26 en 12,50	34,69 128,03 595,01
U organiseert een concert, festival	minder dan 100 m ² ten minste 200 m ² ten minste 500 m ²	minder dan 0,62 tussen 4,35 en 4,96 tussen 11,17 en 12,40	25,50 (1) 118,24 (1) 423,58 (1)
U hebt een stand op een fancy-fair, rommelmarkt,...	minder dan 50 m ² ten minste 200 m ² ten minste 500 m ²	n.v.t. n.v.t. n.v.t.	39,18 56,21 102,68
U hebt een eigen website met achtergrondgeluid	n.v.t.	n.v.t.	13,57 à 27,11 per maand, per schijf van 5 minuten die wordt uitgezonden
U publiceert literair werk op het internet	n.v.t.	n.v.t.	vanaf 173,49 per jaar voor een tekst van maximaal 2 000 lettertekens (2)

n.v.t. : niet van toepassing

(1) Plus 25 % als er playback wordt gezongen.

(2) Het tarief hangt af van het gebruik: min 25 % indien voor persoonlijke website zonder commerciële doeleinden; plus 100 % indien voor de homepage van een website, enz.

van het internet downloaden is kinderspel geworden. Er zijn nogal wat websites waar tal van titels worden aangeboden, gratis of tegen betaling. Daarnaast circuleert er op het internet ook software waarmee de gebruikers onderling bestanden kunnen uitwisselen ("filesharing software" in het jargon). Het is op zich niet onwettig om dergelijke software te bezitten, ze gebruiken daarentegen kan dat wel zijn. Vanuit juridisch oogpunt staat muziek of een film downloaden immers gelijk met het maken van een kopie.

Er zijn verscheidene mogelijkheden:

- U downloadt een bestand dat al publiek bezit is geworden of waarvoor de auteur geen betaling vraagt. Sommige muziekgroepen zetten hun werk bv. doelbewust gratis ter beschikking op het internet. In dat geval bent u volkomen wettig bezig.
- U downloadt een bestand dat door het auteursrecht beschermd is en u betaalt dat recht (meestal vooraf te storten). In dat geval gelden voor dat bestand dezelfde regels als wanneer u de cd, dvd of video had gekocht. Anders gezegd, u

mag er een kopie van maken voor eigen gebruik, maar u mag die niet verkopen. – U downloadt een bestand zonder te weten dat het beschermd is door het auteursrecht. In dat geval bestaat de kans dat u het recht plus een boete zult moeten ophoesten als u wordt gesnapt. Die hypothese is vrij theoretisch als u illegaal muziek downloadt voor uw eigen cd-collectie, maar de pakkans is veel groter als u het gedownloade bestand als achtergrondmuziek gebruikt op uw eigen website.

– U plaatst zelf muziek op uw eigen website (als achtergrondmuziek of in de vorm van een bestand dat ter beschikking staat van iemand anders). Ook in dat geval moet u de toestemming van de auteur hebben.

Software

We stippen aan dat ook software auteursrechtelijk beschermd is. Het is dus verboden om een kopie te maken van software. De enige uitzondering betreft een reservekopie ("back-up") voor eigen gebruik, voor het geval het originele exemplaar onbruikbaar zou worden.

Literair werk

Voor boeken is het auteursrecht nog restrictiever, in die mate dat u niet eens recht hebt op een kopie voor eigen gebruik. De enige uitzonderingen betreffen de fotokopieën van korte fragmenten voor privé-gebruik, voor wetenschappelijk onderzoek of met didactische doeleinden (een leraar die kopieën maakt voor zijn leerlingen bv.) en van citaten. Daartegenover is het toegestaan om *integrale* kopieën te maken van de hierboven genoemde drie uitzonderingen.

Foto's

Voor (gedownloade of gekopieerde) foto's gelden dezelfde principes en dezelfde uitzonderingen als voor auteursrechtelijk beschermd literair werk: zolang de auteur leeft en tot 70 jaar na zijn overlijden mag u zijn foto's alleen met zijn toestemming vrij gebruiken. Maar waar het schoentje soms wringt, is dat er ook een wettelijke bescherming kan rusten op het voorwerp van de foto: als een persoon werd gefotografeerd, kan die nl. het recht op afbeelding laten gelden. Op grond daarvan kan de betrokkene zich ertegen verzetten dat zijn afbeelding wordt gebruikt. Dat recht blijft bestaan tot 20 jaar na het overlijden van de betrokkene: heel die periode moet men dus eerst toestemming vragen om de foto met iemands afbeelding op een website te plaatsen. Voor bekende personen (politici, zangers enz.) gelden evenwel speciale regels, waarbij men er

soms van mag uitgaan dat zij omwille van hun statuut stilzwijgend toestemmen.

Wat het u kan kosten

Het is niet altijd makkelijk om te weten of een werk al dan niet auteursrechtelijk beschermd is. In geval van twijfel wint u beter inlichtingen in bij een van de instellingen die de belangen van de auteurs en hun rechthebbenden behartigen. Idem wanneer u in het openbaar gebruik wenst te maken van bv. geluids- en audiovisueel werk.

In bijgaande tabel vindt u enkele voorbeelden van tarieven die SABAM in een aantal courante situaties toepast.

Voor meer informatie kunt u terecht op de website van die instantie: u kunt er o.m. de volledige tarievenlijst – volledig legaal... – downloaden.

Uiteraard kunnen wij u niet beletten om te proberen door de mazen van het net te glippen, maar weet dat het een dure grap kan worden als u wordt gesnapt!

En instanties zoals SABAM beschikken over tal van "inspecteurs" met een neus voor allerlei vormen van aankondigingen van feestjes: zij schrikken er niet voor terug om ter plekke te gaan checken of de organisatoren in orde zijn met de auteursrechten. Sommige inspecteurs richten zich heel speciaal op het internet. Wat riskeert u als u wordt gesnapt?

In de eerste plaats zal de auteursrechtenorganisatie de auteursrechten in rekening brengen die u hebt proberen te ontlopen, en u een boete opleggen. Om u een idee te geven van het totale kostenplaatje:

- als u zonder toestemming muziek in het openbaar hebt gebracht: de auteursrechten + 30 % van dat bedrag bij wijze van boete;
- als u literair werk hebt gebruikt zonder vermelding van de auteur: de auteursrechten + datzelfde bedrag, met een minimum van € 125, bij wijze van boete;
- als u werk van iemand gebruikt onder een valse naam: de auteursrechten + drie keer dat bedrag, met een minimum van € 250.

Daarnaast kunt u ook gerechtelijk worden vervolgd. In dat geval riskeert u een boete van € 500 tot € 500 000, en zelfs een gevangenisstraf als het niet meer uw eerste inbreuk is. Ook kan het materiaal waarmee de inbreuk werd gepleegd, in beslag worden genomen: geluidsinstallatie, luidsprekers, cd-brander, fotokopieertoestel enz.

Rechtsmisbruik?

De problematiek van de auteursrechten is een onzekere materie, die in veel gevallen ergens zweeft tussen de rechtmatige wens van de auteurs om een zo ruim mogelijk publiek te vinden voor hun werk, de noodzaak van bescherming door een eerlijke vergoeding toe te kennen voor scheppend werk, en het gebruiksrecht van de consumenten. De huidige communicatie- en reproductiemiddelen zijn ongetwijfeld een zegen voor de consument, maar voor de auteurs en hun rechthebbenden leiden ze vaak tot tandengeknars. Het is dan ook niet te verwonderen dat van die kant maatregelen werden genomen om het auteursrecht te beschermen. Met een aantal ervan hebben wij evenwel problemen omdat ze consumentenvriendelijk zijn. Zo worden alsmar meer cd's en dvd's beveiligd tegen piraterij, waardoor het onmogelijk wordt om nog een kopie te maken. Maar dat druist in tegen het wettige recht van de consument om een kopie voor eigen gebruik te maken. Nog erger is dat de cd's en dvd's in kwestie door dat beveiligingssysteem niet meer op alle apparatuur kunnen worden afgespeeld, bv. niet in de auto of op de pc. Dat is voor ons een brug te ver. We hebben ons daar overigens bij de rechtbank tegen verzet.

Zo ook hebben wij bezwaren tegen het heffen van taks op blanco cd's en dvd's als niet eens de garantie kan worden geboden dat de consumenten die blanco cd's en dvd's zullen kunnen gebruiken voor het doel waarvoor ze in de eerste plaats zijn gemaakt, nl. kopieën maken voor eigen gebruik.

Wellicht zullen nog een hele resem rechters zich over die problematiek moeten buigen en uitspraak moeten doen alvorens we tot een toestand komen waarin de rechten van beide partijen op een realistische en billijke manier worden toegepast, rekening houdend met de evolutie van de moderne technologie. We komen in de toekomst ongetwijfeld nog op dit onderwerp terug. ■

X. Debourse en D. Drykongingen

NUTTIG ADRES: SABAM
www.sabam.be - 02 286 82 11

DE ANTWOORDEN

1. neen – 2. ja – 3. ja – 4. neen – 5. ja – 6. neen
7. neen – 8. neen – 9. neen – 10. ja – 11. neen
12. ja – 13. neen – 14. neen